

NGÀY 6 THÁNG BA NĂM 2021

(Tập ghi)

NHẬT KÝ VÀ NÉT CHỮ.

Lăn qua lộn lại mãi vẫn không tìm được giấc ngủ, tôi ngồi dậy viết những giòng này. Một kiểu “nhật ký” quen thuộc được mệnh danh bằng Tập ghi hay Tâm bút.

Ngày xưa, tôi luôn viết nhật ký bằng bút máy. Chữ tôi đẹp. Cái “đẹp” có thể hình dung thế này:

-Năm học đệ Nhị, một đứa bạn cùng lớp hâm mộ điều đó, nhờ tôi chép lại giùm một lá thư nó trả lời thằng bò “tìm bạn bốn phương”. Thằng kia không tin nó là con gái, vì *“Chữ đẹp mà ngang tàng phóng khoáng quá!”*

-Cũng nét chữ ấy, năm 2000, nhà văn Thế Phong ở Sài Gòn nhận lá thư tôi gửi qua bưu điện, cũng “phán”:

*“Chữ nàng bay bướm quá
Số nàng số đào hoa
Cứ như lời thầy dạy
Nàng sẽ khổ đến già!”*

-Năm 2004, một cựu sinh viên sĩ quan Dalat khóa 19 bảy giờ đang ở Canada, nhận một tác phẩm có vài lời và chữ ký tác giả nơi đầu trang nhất, vẫn “phán”:

“Nét chữ BG thật y như rồng bay phượng múa, càng nhìn càng thích.”

Kể sơ vài kỷ niệm cũng là hàm ý tiếc nuối theo những cái đẹp (của mình) ngày nay không còn nữa.

Bây giờ làm sao rảnh rỗi để ngồi chép tay nhật ký? Chỉ cái bàn phím mới chụp nhanh được tư tưởng, dễ dàng bôi xóa. (VỚI TÔI, chỗ hữu dụng của công nghệ Google duy nhất là ở điểm đó. Ngoài ra, HẾT!).

“Văn là người”. Văn ở đây không chỉ văn chương thôi. Còn nhiều biểu tượng khác, ví dụ âm nhạc, tiếng đàn, chữ viết, cách hành động, ăn uống, cách nói năng, đi đứng, cách đối nhân xử thế, cách sử dụng đồng tiền, luôn cả cách lái xe, uống rượu... đều nói lên được cái chất “người” của mình. Giảng nôm na “Cá chất sao thì hành động đó”.

HỌC TRÒ VÀ ÂM NHẠC.

Bốn tiếng đồng hồ dạy hòa âm sáng thứ Bảy Mar. 6, 2021 thật hứng thú. Tôi chẳng nghe mệt dù đêm qua gần như không ngủ. Lớp chỉ ba thầy trò, Tường Vy nhắn tin xin nghỉ vào phút chót.

Cái hứng thú nảy sinh từ điều nhận thức ra “những ánh mắt bừng hiểu, những cái gật gù hoan hỉ theo cách cấu tạo âm giai, cách hoàn thành hợp âm, cách phân tích một bản cổ điển Tây phương, cách tìm những note đặc biệt để biết bài nhạc đang rơi vào bộ accord nào...”

Chuyện dạy âm nhạc lớp sau cùng cũng giống như chuyện làm văn chương, hay chuyện quét sân đổ rác... tất cả đều có cái tâm đam mê đặt vào trong đó. Ở từng buổi dạy, đêm thứ Sáu nào tôi cũng ngồi vào dương cầm viết xuống một giai điệu 9 mesures vừa xẹt qua trong óc, dùng làm bài chính tả, đồng thời cũng là bài giảng cặn kẽ sáng kẻ tiếp trên từng nhịp tiết, hòa âm. Tôi cảm kích sự *“hy sinh giờ khắc vui vầy bên chồng vợ, con cái”* hằng tuần của họ. Cả thầy lẫn trò đều đồng lòng với nhau ý nghĩ *“Những sáng thứ Bảy chính là những lúc thoát được ra ngoài thực tế đời thường!”*

Ngày xưa ở trường Nhạc Sài Gòn, tôi thuộc hàng sinh viên giỏi và chăm chỉ, kỳ thi nào cũng làm hãnh diện cho thầy. Vậy mà sau khi ra trường, sau khi đi đàn, đi dạy nhiều năm, tôi mới thật sự HIỂU Âm Nhạc trên nhiều góc ngách của nó. (Cũng còn nhiều góc ngách khác, tôi chưa nắm chắc). Nhờ vậy mà thông cảm được sự ngây ngô của ba người học trò trước thế giới âm thanh huyền ảo hoàn toàn KHÁC với thế giới con số cứng nhắc họ đối diện mỗi ngày. Trên từng bài học, tôi kiên nhẫn giảng đi giảng lại cùng một vấn đề cho đến khi họ thấm hiểu với những tiếng “à” tiếng “ò” bật thốt, mới sang bài khác.

Sau đúng hai năm rông, mỗi tuần đều đặn bốn giờ miễn phí, mấy cô cậu rớt cuộc cũng đưa tay chạm nhẹ được tới tà áo quý phái của âm nhạc. Họ càng hiểu thì càng tỏ ra thích thú. Những-đứa-học-trò-con-nít-người-lớn này đâu ngờ rằng tôi cũng thích thú THEO nỗi thích thú của họ thật nhiều. (Ví dụ buổi dạy sáng nay).

Sáng nay tôi nói với họ:

“Ngày xưa, dạy học với cô chỉ là một phương tiện kiếm sống. So với các giáo sư khác, cô chỉ hơn họ ở sự tận tâm. Cô cũng mở các lớp solfège miễn phí, giúp cho học trò mau giỏi. Nhưng khi ấy đám đó còn nhỏ quá, cha mẹ lại không biết quý tấm lòng cô. Họ muốn đưa con đến học thì đưa, muốn để nghỉ chơi ở nhà thì nghỉ, chẳng kỷ luật gì hết. Họ là người lái xe, nếu không chịu khó, làm sao con nít có thể đi bộ tới học?”

Vani hỏi:

“Nhiều khi mấy đứa nhỏ chỉ muốn đi shopping thì sao, cô?”

Tôi phủ nhận:

“Minh là người lớn, là cha mẹ chúng, mình biết rõ đường nào là đường đúng, mình phải đưa tay dắt chúng chứ không để chúng dắt mình. Con cái còn nhỏ, đâu biết gì. Nếu mình chịu thương chịu khó, vô hình chung mà chúng học được đức tánh hy sinh kiên nhẫn của mình. Và lại, cô mở lớp solfège chứ nào đâu mở lớp dạy hút xì ke, đánh bài, mà sợ? Cô không thích người VN ở cái tư tưởng ‘của chùa là của rẻ’, nên bỏ các lớp solfège từ đó.”

Tôi thêm:

“Thuở nhỏ, cô không có người cha dẫn đường, mẹ làm việc nơi xa, lại sống trong roi vọt kỷ luật, cô chỉ tự mình kiếm lối qua các tác phẩm văn chương. Les Misérables là một trong những người chỉ đường quý báu đó. Cô cũng đem áp dụng cách này cho Âu Cơ từ khi nó 8 tuổi cho đến năm 26. Bây giờ nó có cuộc đời bên người khác, cô không chỉ dẫn nữa, nhưng cô tin chắc rằng những cái gì nó thu lượm từ bàn tay mẹ vẫn là căn bản hữu ích cho đời nó hôm nay và mai sau. Nghiêm sư xuất cao đồ, thầy nghiêm tạo ra trò giỏi là vậy.”

(Nói thế chứ không phải dễ mà làm với những bậc cha mẹ ĐANG sống trong thời đại Google, xem trọng vật chất trên hết. Âm nhạc làm sang cho con người thật nhưng chỉ là viễn vông huyền tượng, không tạo nên tiền bạc. Nhất là trên nước Mỹ, con nít được chính phủ và thầy cô hướng dẫn cách phản đối cha mẹ; chỉ cần một cú phone 911 gọi cho cảnh sát là cha mẹ phải đi tù ngay!

Điểm KHÁC giữa Xưa và Nay, giữa Đẹp và Xấu phần lớn nằm ở chỗ “con nít”. Tâm lý bất lực của cha mẹ cũng nảy sinh từ đó.)

Tôi đang ở trong nước Mỹ, giữa thời đại Google. Tôi cũng “sợ” con trai con gái con dâu con rể (đều đã quá lớn) nhưng cái sợ đồng nghĩa với “sự quay lưng chán ngán trước điều Xấu nhìn thấy cho lòng khỏi đau đớn”.

Ngày xưa tôi chẳng biết sợ là gì. (Với con cái chỉ thương, hiểu, và đưa tay giúp đỡ bất cứ khi nào chúng cần, chứ không hề mang tâm lý SỢ). Hai đứa con tôi may mắn được un đúc và lớn lên trong sự bảo vệ “không biết sợ là gì” của mẹ.

Sáng nay tôi cũng nói với hai người học trò:

“Văn Chương, Âm Nhạc, thà cô tặng không, chứ chẳng bao giờ đem bán. Tiền bạc chen vào làm nhor nhóp cái tinh khiết của hai thứ nghệ thuật đó. Nói cách khác, cô chỉ MUỐN CHIA XẼ cái BIẾT của mình cho những ai hữu duyên tìm thấy. Mấy chục năm dạy học ở Mỹ, phải nói, Âm Nhạc LÚC NÀY mới đúng là âm nhạc cô MUỐN dạy cho học trò. Hai năm trước trong lớp mình có gần một chục người, sau, rơi rụng hết. Những người kia có duyên gặp cô mà không có phúc để nhận cái Đẹp của thế giới âm thanh cô sẵn lòng đứng cạnh chỉ dẫn cách đi tìm cho họ.

Với Văn chương, từng con chữ là từng giọt máu vắt từ trái tim cô, đẹp ngời lên sau biết bao chà xướt. Ai hữu duyên thì đọc. Với được tới Văn chương Âm nhạc không phải là điều dễ. Kết quả đạt trên hết của sự với chính là đã

tự luyện được cho mình tính kiên nhẫn. Phải thế! Con người phải trao đi lòng kiên nhẫn thì mới mong hai vị thần quý giá kia nhìn nhỏ đến mình.”

THIÊN NHIÊN VÀ VĂN CHƯƠNG.

Mấy đêm rồi, con trăng cuối tháng thoi thóp buồn tênh không “nằm sóng soài” (trong thơ Hàn Mặc Tử) mà chỉ lấp ló rụt rè trên những tàng cây. Đêm đêm ra đứng vườn sau, vợ vẫn nhìn trăng, lòng cảm hoài man mác theo sự tĩnh mịch của đêm và nỗi cô đơn của lòng mình.

Hai cây đào trong sân đang độ nở hoa. Những cánh mỏng manh màu hồng tía và hồng phấn (mang nét vẽ ôi! sao mà tội nghiệp!) chẳng được ai nhìn ngắm.

Thiên hạ “gần điên” cả rồi trong mùa đại dịch. Luôn tôi nữa. Tôi cũng đang ngất ngư trong tâm cảnh tù túng riêng tư hơn một năm qua. Gần đây, ngoài bốn giờ sáng thứ Bảy, tôi chẳng ngồi vào đàn. Không phải bởi vì Văn Chương chiếm mất “tôi-của-người-Âm-Nhạc”, mà là một nỗi niềm từ sâu thẳm đáy tim cứ trồi lên lần ất cùng lúc cả hai người yêu dấu. Tôi sợ điều đó.

Hôm rày miệt mài với Nhật Nguyệt Buồn Như Nhau và Quyển Truyện Của Trân Sa. (Giai đoạn ngâm thơ phía trước đã soạn xong, giai đoạn về sau ê chề quá chưa muốn nhìn đến). Bây giờ lọc lựa từng câu văn, chăm chút từng con chữ khoắc lên mình Trân Sa và Nhật Nguyệt mới thấy rằng đó là hai quăng đời được tôi yêu quý nhất, hai quăng đời ghi đầy ấn tượng tuyệt diệu, hai quăng đời có hai nhân-vật-con-người được tôi thương nhất. (Không có kẻ thứ ba!)

Đặc biệt Trân Sa, biết bao mối cảm hoài sống dậy.

Tuần trước, tình cờ qua YouTube, suốt buổi nằm nghe người ta đọc toàn thể quyển tiểu thuyết Le Train của Goerge Simenon (Nguyễn Hữu Hiệu chuyển Việt ngữ 1971), lại càng thêm thấm thía.

Bốn mươi sáu năm xưa, mới đi vào đời Nguyễn, một đêm trước lúc chia tay nơi đầu ngõ căn nhà màu gạch, tôi đưa cho Nguyễn bản dịch, nói:

“Về đọc đêm nay đi! Anna chính là tôi, người đàn bà đi qua cuộc đời thoáng chớp làm cháy bùng đam mê rồi biến mất...”

Trong 46 năm, tôi gần như quên hết câu chuyện. Nay nghe lại mới sững sờ. Tiểu thuyết và thực tại đâu có gì cách biệt (nêu không muốn nói là giống hệt!) Nhà văn là người có tài ghi lại những cái gì nhìn thấy trong đời sống.

Vài ngày qua thấm thía lại trên từng đau đớn cũ mà vẫn thấy rằng “không cũ”.

Chỉ một điểm KHÁC duy nhất:

-Năm xưa ĐANG VẼ bức tranh Đời, tôi phải SỐNG CÙNG những màu sắc hỗn loạn.

-Năm nay bức tranh Đời hoàn tất, tôi chỉ là kẻ thưởng ngoạn những chấm phá đặc sắc trong tranh mà thôi.

Tôi sống HAI LẦN cuộc đời mình trên HAI tâm trạng (dù với Trân Sa, Nhật Nguyệt hay bất cứ tác phẩm nào khác). Lấy ví dụ Trân Sa:

-Năm xưa, tháng 11, 1975, đọc Le Train, thấy nàng-Anna-tiểu-thuyết “trần an” người tình bằng câu nói: *“Em muốn được ở cạnh anh thêm chừng nào hay chừng đó. Đừng sợ! Tới đó em sẽ biến mất!”*

Phân tích:

*/ Toàn thể câu 1: sự cho đi hoan hỉ trong van nài chân thật (nhấn mạnh bởi chữ “ĐƯỢC ở cạnh anh” và năm từ “chừng nào hay chừng đó” (thật tội nghiệp!).

*/ Câu 2:

-Chữ “đừng” nói lên lòng kiêu hãnh, hỗ trợ cho chữ “đó” nhấn nhạc –(“đó” là nơi chàng Marcel Féron sẽ tái hợp với vợ con sau buổi đầu lạc nhau bởi chiến tranh).

-Chữ “biến mất” biểu lộ cá tính đầy tự trọng dứt khoát trong tâm hồn nhân vật nữ.

Trong đời, gặp được một con người với bấy nhiêu cá chất chính là đã GẶP ĐƯỢC Tình Yêu đúng nghĩa Tình Yêu.

*/ Năm nay, tháng 3, 2021, nàng-Anna-tôi đọc lại đoạn văn (viết 46 năm trước), thấy tràn ngập trong tim nỗi ngậm ngùi man mác CHO người yêu dấu cũ và CHO cả chính mình.

-Nhà văn may mắn (hay nói ngược lại: “bất hạnh”) hơn độc giả ở điểm đó. -Tôi (cho rằng mình) may mắn (chứ không bất hạnh) hơn người khác ở chỗ đó.

-Cái gì đã trôi qua thì thương hoài, nhưng tất cả không thoát được quy luật thời gian làm cho quên lãng hết. -Còn tôi, hai mối tình đẹp nhất đời mình, hai con người được tôi thương nhất vẫn sẵn sàng vượt mặt thời gian mà sống dậy, thanh khiết hoàn thiện hơn QUA những con chữ của tôi.

NỖI BUỒN VÀ SỰ AN ỦI.

Tôi rất sợ ban đêm. Ban ngày cũng sợ. Ban đêm sợ chứng mất ngủ làm thành những cơn trần trọc (nếu chớp mắt được thì chỉ gặp toàn ác mộng). Ban ngày lại sống trong bập bùng chờ đợi một biến cố ghê gớm đưa đến bất ngờ.

Hôm trước, có lẽ đọc bài Tạp ghi LUNG TUNG của tôi, thấy tôi đang “lung lung khủng hoảng”, Nguyễn Văn Hùng từ Hà Nội gửi sang tôi những lời chí thiết:

-Cô ơi! con nhớ một câu của tác giả Linh mục Jos Nguyễn Tâm Thường viết:

"Thiên Chúa không buồn vì đã tạo ra loài người, nhưng buồn vì loài người phản bội Thiên Chúa".

Con cái cũng vậy cô ạ. Khác chẳng là những bậc cha mẹ nên đi bước “thông cảm và tha thứ” trước. Bởi, nghĩa cha mẹ là cái nghĩa trả ngược. Sau này, con của cô cũng sẽ có con, rồi có thời gian ngồi suy ngẫm, phản tỉnh và nhận chịu những gì chính bản thân họ đã vô tình hay cố ý gây nên đau đớn cho đáng sinh thành ra mình.

Chỉ tình yêu mới cứu thoát chúng ta. Mà muốn có được tình yêu tinh ròng thì tình yêu ấy nhất định phải xuất phát từ quả tim bằng thịt mang dòng máu nóng chảy bên trong cái khối te tua lồi lõm đầy vết sẹo.

Đã có lần con viết chia sẻ với cô câu thơ của Linh mục Giáo sư Nguyễn Văn Thành:

“Đêm bão tố lòng đại dương vẫn lặng.

Ngày sương mù trong lòng trời vẫn nắng”.

Vậy nên cô và con hãy cứ sống trọn vẹn và chu toàn phút giây hiện tại. Chấp nhận nó LÀ chính nó, đối diện và thanh thản đón nhận theo gương Chúa Giêsu khi bị điệu ra trước tòa tổng trấn, bị vu cáo, đánh đập, sỉ nhục... nhưng Ngài vẫn thanh thản cúi đầu, im lặng như một chú cừu bị xén hết lông.

Có thể cô sẽ hơi khó chịu khi con khai triển như vậy. Nhưng nhờ nhìn qua các biến cố đã ghi trong Kinh Thánh cả Cựu lẫn Tân Ước mà con có được nghị lực, sự thanh thản, an vị tựa như Nguyễn Công Trứ viết đó cô à.

Con chúc cô luôn khỏe và tìm được sự bình an trong tâm hồn. Đã làm nghệ thuật nhất định là phải có niềm tự tôn và kiêu ngạo cô ơi.”

Cách đây ba hôm, hai chị em đưa học trò violon giỏi nhất (mười lăm năm trước) tìm đến gặp. Cả chị lẫn em đều tràn ngập hân hoan khi thấy tôi nơi khung cửa sổ. Nhật Huy đứng im, cười cười. Còn Mai Anh tíu tít giọng Nam pha Huế:

“Hai đứa con đi quanh nhà, khe vách nào cũng ghé mắt nhìn vào, thấy vẫn còn đầy sách trên kệ nên biết cô còn ở. Vì vậy bấm chuông rồi gõ cửa, ráng đợi. Đến chùng cô ra, mừng quá!”

*Trần Thị Bông Giấy
(Bài viết xong tại San Jose, Chủ nhật Mar. 7, 2021 8:44 sáng).*

[]